

Wrocław, 05.12.2024

Dr hab. Michał Białek, prof. UWr

Kierownik Zakładu Psychologii Zarządzania

Instytut Psychologii, Uniwersytet Wrocławski

Recenzja dorobku naukowego i osiągnięć habilitacyjnych

dr Katarzyny Growiec

Z przyjemnością przedstawiam swoją pozytywną opinię na temat dorobku naukowego dr Katarzyny Growiec, która w swoim autoreferacie przedstawia spójny i wartościowy cykl publikacji poświęcony problematyce uczestnictwa w sieciach społecznych oraz jego psychologicznym uwarunkowaniom i konsekwencjom.

Przedstawiony do oceny cykl publikacji stanowi spójną całość poświęconą analizie wzajemnych zależności między strukturą sieci społecznych a kluczowymi zmiennymi społeczno-ekonomicznymi, takimi jak zaufanie społeczne, gotowość do współpracy, użyteczność z relacji społecznych oraz wyniki ekonomiczne. Na cykl składa się pięć powiązanych tematycznie obszarów, które w sposób kompleksowy podejmują to zagadnienie z perspektywy zarówno empirycznej, jak i teoretycznej.

Główną wartością ocenianego osiągnięcia jest systematyczne rozwinięcie nowego podejścia do analizy roli sieci społecznych w rozwoju społeczno-gospodarczym. Habilitantka wraz ze współautorami:

- Dostarczyła solidnych podstaw empirycznych poprzez szczegółowe zmapowanie relacji między czterema wymiarami kapitału społecznego (stopień, centralność, interakcje heterofilne i homofilne);
- Zaproponowała oryginalny model teoretyczny wyjaśniający mechanizm powstawania wielorakich równowag w rozwoju społeczno-gospodarczym poprzez wzajemne wzmacnianie się kapitału społecznego i zaufania;
- Opracowała nowatorski model obliczeniowy, który pokazuje jak endogeniczna dynamika sieci społecznych prowadzi do emergencji empirycznie obserwowanych struktur typu "małego świata".

Na szczególne podkreślenie zasługuje kompleksowość podejścia badawczego łączącego rygorystyczną analizę empiryczną na unikalnych danych ankietowych, formalne modelowanie teoretyczne oraz zaawansowane symulacje komputerowe.

Uzyskane wyniki mają istotne znaczenie zarówno poznawcze, jak i praktyczne. Z jednej strony pogłębiają zrozumienie mechanizmów społecznych odpowiedzialnych za powstawanie i trwanie nierówności rozwojowych. Z drugiej strony dostarczają konkretnych wskazówek dla polityki społecznej, szczególnie w zakresie znaczenia heterogeniczności sieci społecznych i budowania zaufania społecznego. W mojej ocenie przedstawiony cykl publikacji stanowi znaczący wkład w rozwój badań nad rolą sieci społecznych w rozwoju społeczno-gospodarczym.

Osiągnięcie naukowe Habilitantki skupia się wokół pięciu głównych obszarów badawczych, które tworzą spójną całość dotyczącą psychologicznych mechanizmów uczestnictwa w sieciach społecznych. Metodologiczną innowacją w pracach dr Growiec jest wykorzystanie symulacyjnych modeli wieloagentowych do badania mechanizmów wpływu struktury sieci społecznej na zaufanie społeczne i skłonność do kooperacji. Modele te pozwoliły na identyfikację warunków, w których powstają sieci o strukturze małego świata, oraz na wykazanie, że społeczeństwa o większej dynamice rekonfiguracji sieci społecznej osiągają wyższe poziomy zaufania i zamożności, choć kosztem niższej użyteczności z relacji społecznych. Docenić należy także użycie modeli zmiennych instrumentalnych, które rozwiązują wiele ograniczeń klasycznych analiz regresji.

Szczególnie wartościowym wkładem do literatury jest opracowana przez Habilitantkę "wewnętrzna mapa kapitału społecznego", która pokazuje wzajemne zależności między czterema wymiarami sieci społecznych: liczbą relacji, pozycją mostu w sieci, kapitałem pomostowym i wiążącym. To pierwsza tak kompleksowa empiryczna weryfikacja tych zależności.

Wyniki badań dr Growiec mają również istotne implikacje praktyczne, szczególnie w kontekście narastającego problemu samotności we współczesnych społeczeństwach. Jej ustalenia dotyczące dynamiki relacji społecznych w różnych grupach wiekowych mogą służyć jako podstawa do projektowania skutecznych interwencji społecznych.

Kluczowym ograniczeniem metodologicznym przewijającym się przez te badania jest kategorialne traktowanie wieku zamiast wykorzystania go jako zmiennej ciągłej. Mówiąc inaczej, zakłada się że osoba w wieku 34 lat (przynależąca do jednej kategorii 15-34) jest podobna do osoby w wieku 15 lat, ale różni się jakościowo od osoby mającej 35 lat (będącego przedstawicielem kategorii 35-54). Takie podejście może prowadzić do utraty informacji o subtelnych zmianach rozwojowych, niemożności wykrycia nieliniowych trendów wewnątrz kategorii wiekowych oraz redukcji mocy statystycznej testów. Nie wiemy w związku z tym, na ile uogólnialne są wyniki badań, gdy wyznaczono by inne granice grup wiekowych. Analiza z wykorzystaniem wieku jako zmiennej ciągłej, wraz z odpowiednimi metodami statystycznymi do wykrywania nieliniowych zależności, mogłaby dostarczyć bardziej precyzyjnego obrazu badanych zjawisk.

Przekrojowy charakter badania stanowi dodatkowe ograniczenie, uniemożliwiając odróżnienie efektów wieku od efektów kohorty. Szczególnie intrygujące wyniki dotyczące wieku średniego wymagałyby weryfikacji z wykorzystaniem wieku jako zmiennej ciągłej.

Poza grupowaniem badanych w grupy wiekowe, innym problemem jaki miałem w ocenie dorobku habilitantki jest to, czy wniosek złożono we właściwej dyscyplinie, czy może właściwsze byłoby procedowanie tego w ramach socjologii. Za socjologicznym charakterem pracy przemawia silne oparcie na teorii kapitału społecznego, która wywodzi się z tradycji socjologicznej (Bourdieu, Coleman, Putnam). Znacząca część analiz dotyczy struktur społecznych i ich wpływu na funkcjonowanie całych społeczeństw. Wykorzystywane są także klasyczne socjologiczne bazy danych jak World Values Survey czy European Social Survey. Z drugiej strony, sposób prowadzenia analiz i interpretacji wyników mocno osadzony jest w psychologii. Habilitantka

koncentruje się na psychologicznych mechanizmach tworzenia i utrzymywania relacji społecznych, badając rolę motywacji, potrzeb i procesów poznawczych. Analizuje także psychologiczne konsekwencje uczestnictwa w sieciach społecznych, takie jak dobrostan psychiczny czy zaufanie jako przekonanie społeczne. Ważnym elementem jest również wykorzystanie teorii psychologicznych jak model konwoju społecznego czy teoria selektywności społeczno-emocjonalnej.

Biorąc pod uwagę współczesny charakter nauk społecznych, gdzie granice między dyscyplinami stają się coraz bardziej płynne, a złożone zjawiska społeczne wymagają podejścia interdyscyplinarnego, próba jednoznacznego przypisania pracy do jednej dyscypliny wydaje się niecelowa. Ponieważ nie można jednoznacznie stwierdzić, że praca nie ma charakteru psychologicznego, a wręcz przeciwnie - zawiera istotne elementy teorii i metodologii psychologicznej, należy uznać ją za spełniającą wymogi stawiane rozprawom habilitacyjnym w dyscyplinie psychologia.

Habilitantka wykazuje się znaczącą aktywnością międzynarodową, czego dowodem są liczne publikacje w prestiżowych czasopismach (m.in. Nature Communications, PNAS, Journal of Happiness Studies), współpraca z zagranicznymi ośrodkami naukowymi oraz udział w międzynarodowych projektach badawczych. Jej prace są cytowane w literaturze światowej, co świadczy o ich rozpoznawalności i wpływie na rozwój dyscypliny.

Na podkreślenie zasługuje również aktywność dr Growiec w popularyzacji nauki, czego wyrazem są liczne publikacje popularnonaukowe oraz współpraca z prestiżowymi czasopismami opiniotwórczymi. Świadczy to o umiejętności przekładania złożonych zagadnień naukowych na język przystępny szerszemu gronu odbiorców.

Dorobek dydaktyczny Habilitantki obejmuje promotorstwo licznych prac magisterskich oraz opracowanie i prowadzenie autorskich kursów. Jest także laureatką szeregu prestiżowych nagród i wyróżnień, w tym stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla wybitnych młodych naukowców.

Podsumowując, przedstawione osiągnięcia naukowe oraz całokształt dorobek dr Katarzyny Growiec świadczą o jej dojrzałości naukowej i istotnym wkładzie w rozwój psychologii.

Habilitationka wykazała się umiejętnością prowadzenia samodzielnych badań naukowych. Całość dorobku charakteryzuje się spójnością teoretyczną przy jednoczesnym wykorzystaniu zróżnicowanych metod badawczych. Dr Growiec umiejętnie łączy analizy danych sondażowych, modelowanie matematyczne i badania międzykulturowe, co pozwala jej na wieloaspektowe ujęcie badanych zjawisk. Jej prace **wnoszą istotny wkład zarówno w rozwój teorii psychologicznej, jak i w zrozumienie praktycznych mechanizmów funkcjonowania człowieka w sieciach społecznych.** W kontekście tych osiągnięć uznaję za habilitationkę **spełnia w pełni wymogi stawiane ustawowo osobom ubiegającym się o habilitację, i wnoszę o dopuszczenie jej do dalszych etapów postępowania awansowego.**